

Mediálna politika Slovenska v záujme slobodného a nezávislého rozvoja médií

Regionálne médiá a nezávislý rozvoj médií na Slovensku

Ludmila Rešovská, Podtatranský kuriér, Poprad

V materiáloch, ktoré sme dostali, boli definované hlavné problémy slovenskej mediálnej politiky. V prvom rade vítam, že sa o tejto téme začalo vôbec hovoriť, pretože slovenskí novinári riešia celospoločenské problémy, len akosi nikto nerieši ich problémy a verejne neupozorňuje na to, že slobodné pôsobenie médií a novinárov na Slovensku je v podstate nemožné. Všetci sme ticho a tvárimo sa, že je všetko v najlepšom poriadku.

Som presvedčená, že robiť akékoľvek návrhy mediálnej politiky pre regionálne noviny je už neskoro. Mediálna politika v regionálnych médiách, v podstate neexistuje už dvadsať rokov. Každý „kope“ sám za seba a regionálny novinár je ako sám vojak v poli. V pondelok som od pani Lajmonovej, príspevok ktorej som práve predniesla, dostala tento e-mail:

„K 1. 1. 2013 sme sa rozhodli (po)zastaviť vydávanie regionálnych novín Oravec. Dôvod je jasný - ek. situácia Oravcov (Slovákov), zvyšovanie daní, odvodov, PHM a poslednou kvapkou k nášmu rozhodnutiu bol dodatok zmluvy Topasu, ktorý chce rabat vo výške polovice z predajnej ceny novín. Tak to nie... Robíme posledné vydanie novín (reg. noviny sme robili 17 rokov v kuse, vydavateľsky 12 rokov, a to už za týchto podmienok vrchovato stačí!!! Nech sa teraz obetuje kvôli informovanosti regiónu niekto iný. Viem, že som idealista...“ Má pravdu, neobetuje sa už nikto!

Sama sa čudujem, že na Slovensku ešte vôbec nejaké regionálne noviny fungujú. Keď si pozriete zloženie regionálnych redakcií, vydávajú ich ľudia po päťdesiatke. Všetci mladší už dávno ušli a zrušili ich. A vydávajú ich len preto, že ich vydávali celý život a vedia, že ľudia regionálne informácie potrebujú, pretože ich dokážu zorientovať a neraz aj pomôcť. Najmä potom, keď väčšina slovenských denníkov zrušila regionálnych redaktorov a spravodajstvo, resp. publicistiku z regiónov v celoslovenských denníkoch absentuje. Problémy regiónov sa zvyčajne riešia len sporadicky a o tom, že nejaký vidiek na Slovensku existuje, sa dozvedáme len vtedy, ak niekde niekoho zavraždia, spadne strecha, zhoria ľudia, nastane povodeň...

Podmienky, ktoré tzv. mediálna politika na Slovensku sleduje, je zánik regionálnych novín. Myslím tým slovenskú legislatívu, ktorá týmto novinám vytvorila „skutočné trhové podmienky“. Rovnaké dane a odvody, ako výrobná firma s 2000 zamestnancami, za posielanie povinných výtlačkov zaplatíme viac, ako je cena novín, distribútori novín nám vezmu pomaly polovicu ceny novín, a mohli by sme pokračovať.

Vo vašich návrhoch sa konštatuje, že médiá verejnej služby financované štátom potláčajú slobodné a nezávislé pôsobenie súkromných médií. Nikto ale nehovorí o tom, že v regiónoch sú médiami verejnej služby, platených samosprávou, teda aj z daní regionálnych novín, **mestské noviny**, ktoré okrem dotácií z rozpočtov miest a obcí, majú **rovnaký prístup k inzercii, ako súkromné noviny**. Bez akéhokoľvek obmedzenia. A čo všetko sa skrýva za prepojením samosprávy, politických strán a podnikateľských subjektov v regiónoch, je na dlhé rozprávanie, takže o tom nemienim hovoriť. Poviem len toľko, že napríklad v podtatranskom regióne máme mestské noviny Poprad, Svit, Spišská Belá, Kežmarok, Spišská Stará Ves, Vysoké Tatry, a k tomu ešte viacero obecných novín, napr. Štrba, Nová Lesná, Lendak a ani neviem, aké ďalšie. A nemusím hovoriť o tom, komu vlastne tieto noviny

slúžia a robia reklamu z verejných zdrojov, ale občan s kritickým príspevkom znovu skončí len v regionálnych novinách, pretože v tých „jeho“ mu to neuverejnia.

Ak si k tomu pripočítate nespočetné množstvo reklamných novín, distribuovaných zadarmo, ktoré v jednotlivých regiónoch vychádzajú, spolu s firemnými novinami rôznych obchodných reťazcov, dúfam, že je všetkým jasné, že regionálne noviny na Slovensku, po vymretí tejto generácie novinárov, čaká zánik.

Neustály tlak politických strán, predstaviteľov štátnej správy, samosprávy, podnikateľov priamo v regióne plus nedostatok inzercie, ktorá je komplet sústredená v Bratislave, vysoké dane a odvody, konkurencia dotovaných mestských a reklamných novín, zvyšujúce sa ceny a poplatky - sú hlavné dôvody, prečo sú miestne médiá finančne poddimenzované a o prácu v týchto novinách nemajú mladí novinári vôbec záujem. Zápasia s neustálym napádaním za akúkoľvek kritiku a kritiku kohokoľvek, pracujú za minimálne mzdy, resp. minimálne honoráre. Keď redaktor denníka napíše kritiku na popradského primátora, v podstate sa nič nedeje, iba pán primátor „vyskakuje,“ ale to je akurát tak všetko. Keď to urobí regionálny redaktor, začne sa hon na čarodejnice, vyhrážanie sa, súdne žaloby, cenzúra a poviem to s trochou nadsázky, náhodou mu môže zhorieť auto.

A sme pri slobodnom pôsobení regionálnych médií. A toto, myslím si, sa netýka len regionálnych médií, ale vôbec, slobodného pôsobenia novinárov na Slovensku. Od novinárov očakávame, že budú „strážnym psom demokracie!“ Ale vydavatelia nepotrebujú strážnych psov, oni potrebujú dobré vzťahy s politikmi, primátormi, farármi a ľuďmi, ktorí pracujú za minimálne mzdy a na trh nesú iba svoju kožu. Akonáhle nastane problém resp. dôjde k súdnemu sporu, novinára sa nemá kto zastáť, nemá mu kto pomôcť, nemá sa na koho obrátiť a dokonca sa na neho obrazne povedané „vykašlu“ aj všetci kolegovia z ostatných médií. Zostane úplne sám. Vydavatelia sa od neho dištancujú a radšej ho prepustia, akoby mu pomohli. Na Slovensku sa už stalo viacero prípadov, keď boli novinári žalovaní, ale v médiách sa o tom buď vôbec neinformovalo, alebo sme to „vybavili“ pár riadkovou správou a ináč sme všetci ticho! Týmto tichom przníme azda najviac novinárstvo na Slovensku.

Myslím si, že nám chýba organizácia, ktorá by „spustila krik“, ak sa novinár ocitne v problémoch len preto, lebo si vykonával svoju prácu. Na Slovensku majú svoju Komoru, v ktorej je členstvo povinné advokáři či lekáři. Novinári nemajú nič, čo by im poskytovalo servis, vzdelávalo ich, chránilo, alebo aj postihovalo. Nemajú žiadnu organizáciu, ktorá by mala právo vstupovať do sporov s vydavateľmi, ale mala by mať aj právo vstupovať do rokovaní s vládou, s Najvyšším súdom, fakultami žurnalistiky a masmediálnymi fakultami a vlastne so všetkými, ktorí svojimi rozhodnutiami akokoľvek ovplyvňujú existenciu médií na Slovensku. Teraz nemyslím Syndikát novinárov, pretože ten je, myslím si, na Slovensku zbytočnou organizáciou. Členstvo v ňom nie je povinné a väčšinou sú v ňom tí, ktorí potrebujú preukaz s honosným názovom PRESS.

Takže, pre koho vlastne chceme robiť návrh mediálnej politiky? Pre verejno-právne médiá a súkromných vydavateľov v Bratislave? Alebo len preto, že ho majú v okolitých štátoch? Regionálnym novinám nepomôžu deklarácie, pretože už dávno nemajú z čoho žiť a noviny vychádzajú iba na úkor osobného majetku novinárov a hrania sa na "výpalnikov", keď chodíme prosiť podnikateľov, aby nám dali inzerciu aspoň za 50 €!

Keď na Slovensku jedno nemenované vydavateľstvo skupovalo regionálne noviny, vtedy malo ešte význam mať nejaké tézy mediálnej politiky. Žiaľ, Protimonopolný úrad SR, aj

napriek upozorneniam, neurobil nič a nikto sa k tomu ani len nevyjadril. Tým sa zdecimovalo obrovské kvantum dobrých novinárov, pretože im nechceli dať platy, ktoré by odrážali ich vzdelanie a prax. Všetci starší, skúsení, vysokoškolskí vzdelaní novinári, ktorí robili v regionálnych novinách boli prepustení a skončili na úradoch práce. Tento vydavateľ potreboval tzv. novinárov, za minimálne mzdy. Bývalí regionálni novinári sa potom pokúšali robiť to, čo robili celý život – zakladali nové noviny, ale myslím si, že sa ešte dožijú toho, keď zaniknú aj posledné regionálne noviny na Slovensku.